

Motion till riksdagen 2005/06: MJ380

av Ronny Olander och Siw Wittgren-Ahl (s)

Stöd till fritidsodlingen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om ekonomiskt stöd till fritidsodlingens organisationer samt utvecklingsarbete med anknytning till fritidsodling av trädgårdsväxter.

Motivering

Växtodling tillhör de tidigaste formerna av mänsklig kultur. Längre var människorna starkt beroende av vad varje familj eller vad lokalsamhället klarade att odla. För hundra år sedan var det fortfarande ingen stor skillnad mellan husbehovsodlingen och den framväxande storskaliga och mera specialiserade yrkesodlingen.

I dag har vi en alltmer globaliserad och specialiserad marknadsmässig livsmedelsproduktion. Vid sidan av detta finns det ett inte obetydligt inslag av husbehovsodling i det starkt ökade intresset för privat trädgårdsodling.

Men trots att hemträdgårdar och koloniområden upptar ca 30 % av städernas yta är de föga uppmärksammade i samhällsplaneringen. Tidigare ideal för samhällsbyggandet i form av trädgårdsstäder och egnahemsområden har endast undantagsvis – som i den nyligen genomförda bostadsmässan i Göteborg – lyfts fram. Planeringen har i stället huvudsakligen inriktats mot trafikfrågor, förtätning av befintlig bebyggelse och ”stadsmässighet” i nya bostadsområden. Samtidigt har allmänhetens trädgårdsintresse och efterfrågan på gröna utemiljöer fortsatt att öka. Trädgårdsodling är i dag, näst efter promenader, den allra vanligaste fritidssysselsättningen utomhus. Att bättre ta vara på detta stora intresse bland allmänheten och utveckla trädgårdsodlingens betydelse för lokala kretslopp och biologisk mångfald borde vara en självklarhet i arbetet med att åstadkomma en långsiktigt mer hållbar samhällsutveckling.

Fel! Okänt namn på

Dagens stora intresse för fritidsodling kan även ses ur andra kompletterande perspektiv:

- Kunskaper och traditioner som innebär ett aktivt bevarande och utvecklande av det gamla kulturarvet.
- Trädgårdsarbetets och de egna trädgårdsprodukternas betydelse för folkhälsan.
- Trädgårdarnas estetiska och känslomässiga betydelse i det urbaniserade samhället, inte minst i många barns uppväxtmiljö.
- Beredskapsvärdet av att inom befolkningen upprätthålla kunskap för att själv kunna odla en del av sin föda.

Från 1800-talet fram till 1960-talet fanns i olika former ett aktivt statligt stöd för husbehovsodlingen, främst i form av rådgivning – inte minst under de två världskrigen. Men även därefter har viktiga insatser gjorts, som även kommit fritidsodlingen till del, av tidigare Lantbruksstyrelsen, Jordbruksverket och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Det har främst gällt provodling, växtförädling och växtkvalitet. SLU deltog dessutom från 1980-talet fram till 2002 aktivt i att utveckla och främja metoder för ekologisk trädgårdsodling. Insatserna har dock successivt upphört.

Fritidsodlingens organisationer kunde under åren 1984–1993 söka bidrag från de s.k. handelsgödselavgiftsmedlen. Sedan 1994 har årligen 11 miljoner kronor anslagits till fritidsodlingen och grönytesektorn. Av denna summa har, via ett anslag till Jordbruksverket, under de senaste åren Fritidsodlingens Riksorganisation (FOR) tilldelats 3,5 miljoner kronor per år och Trädgårdsodlingens Elitplantstation (EPS) 0,75 miljoner kronor per år. Dessa medel har avgörande betydelse för organisationernas möjligheter att utvecklas vidare. Antalet rikstäckande medlemsorganisationer i FOR har stadigt ökat och därmed även anspråken på att få del av bidragsmedlen till information och rådgivning. En viss ökning av bidragsbeloppet bör därmed vara motiverad.

Resterande 3,75 miljoner kronor av 11 miljoner kronor ingår i budgetanslaget till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas). Genom att medlen formellt ingår i anslagsposten för kollektiv forskning förutsätts den sökande kunna svara för 50 % medfinansiering, vilket är ogörligt för fritidsodlingens organisationer, som i huvudsak inte har andra inkomster än medlemsavgifterna från de lokala trädgårdsföreningarna.

Samtidigt som fritidsodlingen under de senaste tjugo åren har expanderat är det statliga stödet till denna verksamhet nu väsentligt mindre än i början av 1990-talet. Därtill har de olika viktiga insatser för fritidsodlingen som tidigare gjordes av SLU och olika myndigheter i stort sett upphört. Trots växande medlemsantal är det inte möjligt för fritidsodlingens organisationer att med egna medel stödja utvecklingsarbete med inriktning mot fortsatt ökad miljöanpassning och värnande av biologisk mångfald, mer omfattande friskvårdsinsatser, förmedling av odlingskunskaper till nya generationer etc.

Det är därför angeläget att kriterierna för användning av de 3,75 miljoner kronor som formellt ingår i anslaget till Formas modifieras på sådant sätt att dessa medel blir tillgängliga för utvecklingsarbete av intresse för fritidsodlingen. Det bör gälla t.ex. projekt som avser utveckling av ekologiska od-

Fel! Okänt namn på

lingsmetoder, bättre växtmaterial anpassat för fritidsodling och provodling av växter av betydelse för fritidsodlingen, men också t.ex. projekt med inriktning på trädgårdarnas betydelse i samhällsutvecklingen.

Stockholm den 28 september 2005

Ronny Olander (s)

Siw Wittgren-Ahl (s)